

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 32

DOM

2017-09-19

Meddelad i Stockholm

Mål nr

3308-17

SÖKANDE

AB Wikner & Co QM, 556714-0826

Anders Carlssons gata 11

417 55 Göteborg

MOTPART

AB Stockholmshem, 556035-9555

Ombud: Tammie Simpson

AB Stockholmshem

Box 9003

102 71 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

KONKURRENSVERKET	
2017-09-20	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

Dok.Id 882434

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag–fredag 08:00–16:30
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		
		www.domstol.se/forvaltningsratt		

BAKGRUND

AB Stockholmshem (Stockholmshem) har genomfört upphandlingen ”*Ramavtalsupphandling Enkättjänster 2017*” (dnr 2016–23321) genom en selektiv upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. Ramavtalet ska nyttjas av de fyra bolagen Stockholmshem, AB Familjebo-städer, AB Svenska bostäder och Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Stockholmsbolagen). Stockholmsbolagen avser att avropa bolagens stora hyresgästenkätundersökningar och kompletterande tilläggstjänster. Två anbudsgivare, AB Wikner & Co QM (QM) och AktivBo AB (AktivBo) lämnade anbud i upphandlingen. Båda anbuden uppfyllde samtliga ställda krav. AktivBo hade det lägsta utvärderingspriset och tilldelades kontraktet.

YRKANDEN M.M.

QM yrkar att upphandlingen ska rättas, genom att mervärdena i punkt 3 och 4 i anbudsformulärets avdelning B ska strykas och inte inkluderas vid mervärdesberäkningen, eller i andra hand att upphandlingen ska göras om. QM anför bl.a. följande. Upphandlingen är liksom tidigare år tillrättalagd för att endast Stockholmsbolagens mångåriga leverantör AktivBo ska komma i fråga. LOU:s principer om likabehandling, proportionalitet och öppenhet har åsidosatts genom irrelevanta mervärdesavdrag för jämförelsevärden, oproportionerliga obligatoriska krav och sekretessbeläggande av vinnande anbud och vinnande anbuds mervärdesavdrag. QM riskerar att lida skada. Om upphandlingen hade gjorts korrekt hade QM, vars anbudspris är nära hälften av AktivBo:s anbudspris, vunnit upphandlingen.

Stockholmshem bestrider bifall och anför bl.a. följande. Stockholmsbolagen har inte brutit mot LOU eller någon av de dess principer. Upphandlingen har genomförts i enlighet med vad som tydligt framgår av upphandlingsdokumenten. För det fall brister skulle anses föreligga är bristerna inte

av sådan karaktär, art eller omfattning att kraven i LOU har åsidosatts. QM har inte lidit eller kunnat komma att lida skada av de påstådda bristerna.

SKÅLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för prövningen

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU och detta medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten enligt 16 kap. 6 § samma lag besluta att upphandlingen ska göras om eller att den ska avslutas först sedan rättelse gjorts. I mål om ingripande enligt LOU gäller som huvudprincip att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange på vilka omständigheter talan grundas (se RÅ 2009 ref. 69).

Upphandlingsunderlaget i relevanta delar

I anbudsförelämnets avdelning A, ”*Obligatoriska krav på tjänsten*”, uppställs i punkt 1 – 14 obligatoriska krav som anbudet ska uppfylla. Enligt punkt 9 ska anbudsgivaren bl.a. kunna sammanställa resultat från undersökningar genomförda med serviceindexmodell. Med *serviceindexmodell* avses enligt förfrågningsunderlaget:

”[D]elfrågor med svarsskala i 4-steg (från Mycket bra till Dåligt) kombinerat med "vet ej" samt "inte aktuellt" alternativ. Delfrågor inom de fyra delområdena Trygghet, Stöd och skötsel, felanmälan och reparation samt kontakt, tillgänglighet och bemötande – sammanvägs till ett Serviceindex. Delfrågor om skick och standard för Lägenhet, allmänna utrymmen och utemiljö sammanvägs till ett Produktindex. Därutöver ett antal frågor om

företagets profil, attraktivitet och trend. Totalt 80-90 frågor inkl. ett tiotal öppna frågor med kommentarsmöjlighet.”

I de administrativa föreskrifterna anges att utvärderingen ska ske enligt principen ”*ekonomiskt mest fördelaktig*”, innebärande en funktion av pris och kvalitet. Anbudsgivaren med lägst utvärderingspris ska tilldelas kontrakt. Utfallet av utvärderingen blev följande:

	<u>Totalt vägt anbudspris</u>	<u>Prisavdrag mervärde</u>	<u>Utvärderingspris</u>
QM	98 935 kr	133 000 kr	-34 065 kr
AktivBo	182 213 kr	322 500 kr	-140 287 kr

I anbudsformulärets avdelning B punkt 1 – 4, ”*Önskemål på tjänsten*”, anges i hur prisavdrag för mervärde ska tilldelas. För punkterna 1 och 2, som avser offererade lösningar med fritextsvar, har AktivBo:s och QM:s anbud fått maximala mervärdesavdrag om 100 000 kr. För punkterna 3 och 4 har AktivBo fått avdrag med 222 500 kr och QM med 33 000 kr. Mervärdesavdrag för punkterna 3 och 4 ges enligt följande:

3. Antal jämförelsevärden med serviceindexmodell från andra bostadsbolag

Tillgång till jämförelsevärden med serviceindexmodell från andra mätningar genomförda av anbudsgivaren för fastighetsförvaltare/hyresvärdar avseende nöjdhet med fastighetsförvaltning riktad till bostadshyresgäst och/eller bostadsrättsinnehavare. Antal unika företag i mätningar genomförda av anbudsgivaren 2016 eller 2015 (om mätning har skett såväl 2015 som 2016 ska endast företaget anges för 2016):

Mervärdesavdrag:

Per redovisat bostadsbolag/fastighetsförvaltare med:

- mindre än 2 500 bostadslägenheter i beståndet - 0 kr.
- 2 500 upp till 4 999 bostadslägenheter i beståndet - 1 000 kr.
- 5 000 upp till 7 499 bostadslägenheter i beståndet - 2 500 kr.
- 7 500 eller fler bostadslägenheter i beståndet - 7 500 kr.

4. Antal jämförelsevärden utan serviceindexmodell från andra bostadsbolag

Tillgång till jämförelsevärden utan serviceindexmodell från andra mätningar genomförda av anbudsgivaren för fastighetsförvaltare/hyresvärdar avseende nöjdhet med fastighetsförvaltning riktad till bostadshyresgäst och/eller bostadsrättsinnehavare. Antal unika företag i mätningar genomförda av anbudsgivaren 2016 eller 2015 (om mätning har skett såväl 2015 som 2016 ska endast företaget anges för 2016):

Mervärdesavdrag:

Per redovisat bostadsbolag/fastighetsförvaltare med:

- mindre än 2 500 bostadslägenheter i beståndet - 0 kr.
- 2 500 upp till 4 999 bostadslägenheter i beståndet - 500 kr.
- 5 000 upp till 7 499 bostadslägenheter i beståndet - 1000 kr.
- 7 500 eller fler bostadslägenheter i beståndet - 2 500 kr.

QM anför bl.a. följande.

Upphandlingens obligatoriska krav är ovanligt omfattande och anpassade efter den tjänst som AktivBo tidigare har levererat till Stockholmsbolagen. Även mervärdesmodellen är utformad för att AktivBo ska tilldelas kontraktet. I föregående års upphandling låg gynnandet av AktivBo i skall-kraven, som förvaltningsrätten i dom i mål nr 5580-16 förklarade oproportionerliga, och nu gynnas AktivBo istället genom mervärdesavdragen. Det är enbart skillnaden i mervärdesavdrag som har avgjort utfallet av utvärderingen.

Mervärdesavdragen är icke-likabehandlande, konkurrensbegränsande, oproportionerliga, icke-transparenta och irrelevanta. Detta i huvudsak på grund av att:

- mervärdesbeloppen har satts på ett icke-transparent sätt, med syftet att påverka vilken leverantör som ska vinna upphandlingen,
- serviceindexmodellen är AktivBo:s eget index,
- AktivBo ges stora prisavdrag för mätningar med sin egen modell,
- mervärdebeloppen rimligen inte är proportionella mot Stockholmsbolagens behov och inte motsvarar något reellt mervärde,
- AktivBo även får tillgodoräkna sig mervärden för mätningar som Stockholmsbolagen redan har tillgång till och mervärden för mätningar från tidigare avtal som inte har varit förenliga med LOU,
- jämförelsevärden för stora bolag är kraftigt överdrivna,
- det krävs att mätningarna ska ha varit utförda av anbudsgivarna själva, utan hänsyn till att det finns offentliga jämförelsevärden,
- jämförelsevärden enligt punkt 3 ges högre mervärden än punkt 4 trots att Stockholmsbolagen vill mäta både Nöjd Kund Index (NKI) och serviceindex och trots att NKI ger ökad jämförbarhet,

Mervärdesmodellerna i punkt 3 och 4 har samma svagheter, men mervärden enligt punkt 3 har däremot relevans eftersom Stockholmsbolagen efterfrågar

NKI men inte har jämförelsevärden för NKI. Eftersom QM kan jämföra både med serviceindex, som Stockholmsbolagen redan har tillgång till, och med NKI ger QM en bättre jämförelse med andra bostadsbolag än AktivBo. Möjligheten till jämförelse är dessutom lika god oavsett vilken leverantör som har utfört mätningen. Jämförelsevärden är offentliga för allmännyttiga bolag. Eftersom endast jämförelsevärden uppmätta av anbudsgivaren godkänns diskvalificeras bl.a. över 1 000 NKI-värden som Hyresgästföreningen uppmätt. Delkravet är feltänkt och innebär att AktivBo får tillgodoräkna sig de 56 bolag som AktivBo har mätt med sin modell, medan QM endast får tillgodoräkna sig 3 bolag som QM mätt med AktivBo:s modell.

Vidare har Stockholmshem i strid med transparensprincipen sekretessbelagt bl.a. underlagen för AktivBo:s mervärden. Det finns fog för att misstänka att irrelevant underlag har använts vid beräkningarna. På grund av sekretessbelagda uppgifter är även omöjligt att följa upp om AktivBo:s anbud uppfyller de obligatoriska kraven. Därtill har det funnits fel i prisformulärets malldokument som gör det svårt att lita på att anbudssumman är korrekt uträknad. Upphandlingen uppfyller inte kravet på öppenhet och transparens.

Stockholmshem anför bl.a. följande.

Hyresgästenkätundersökningar utgör ett viktigt verktyg för Stockholmsbolagen och bolagens ägare, Stockholms Stads Stadshus AB, vid planering och prioritering av verksamhetsplaneringen för det nästkommande året, på såväl övergripande som nedbruten nivå. Det spelar naturligtvis ingen roll vilken leverantör som utför tjänsten, så länge denne uppfyller kvalificeringskraven och kan leverera en tjänst som motsvarar behoven. Tilldelningskriterierna är direkt kopplade till föremålet för upphandlingen och syftar till att utvärdera den kvalitet med vilket uppdraget kommer att genomföras, för att genom erhållet mervärde uppnå det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

Mervärdesavdraget är likabehandlande, proportionerligt och transparent. Det förklaras tydligt vilka avdrag som ges. I upphandlingen separerade mervärden för jämförelsevärden anbudsgivarna åt, men det hade lika gärna kunnat vara mervärden för fritextsvar som blivit utslagsgivande. Det stämmer inte att serviceindexmodellen är leverantörsspecifik. Mer prisavdrag ges enligt punkt 3 än enligt punkt 4 mot bakgrund av att serviceindexmodellen ger mer resultat som Stockholmsbolagen kan jämföra och i större utsträckning jämförelsevärden på en lokal nivå istället för företagsövergripande nivå. Förklaringsgraden för NKI är inte högre, tvärt om är tillförlitligheten sämre och resultatet svårare att utvärdera. För jämförelsernas tillförlitlighet har mervärde satts vid att anbudsgivaren utfört mätningarna. Då jämförelsevärden från mätningar av bolag i samma storleksklass som Stockholmsbolagen är mer relevanta har högre avdrag valts för mätningar av stora bostadsföretag.

Att sekretess utgör hinder för att lämna ut vissa uppgifter innebär inte att upphandlingen inte uppfyller kravet på transparens. Beträffande prisformuläret lades ett nytt formulär ut när felet upptäcktes. Priserna summerades manuellt och felet har inte påverkat anbudsgivarna. Det har inte funnits anledning att anta att AktivBo:s anbud inte uppfyller de obligatoriska kraven. Stockholmshem är på grund av sekretess förhindrad att lämna ut uppgifter om vilka fastighetsförvaltare AktivBo angivit i sitt anbud. Det torde inte vara uteslutet med mervärdesavdrag för prestationer som inte har gått åter. Därtill ska framhållas att QM inte kan anses riskera att lida någon skada av de påstådda bristerna i upphandlingen. Skillnaden i mervärdesavdrag mellan AktivBo och QM är avsevärd. Det skulle vara möjligt att dra bort mer än 20 av AktivBo:s inlämnade jämförelsevärden för bostadsbolag med 7 500 lägenheter eller fler utan att det skulle ändra utfallet av tilldelningen. Mot bakgrund av detta saknar det relevans om AktivBo för mervärdesavdrag även har angivit Stockholmsbolagens tidigare mätningar. Utfallet i upphandlingen skulle heller inte förändras om lika stort mervärde skulle ges för mätningar med NKI som för mätningar med serviceindex.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågorna för förvaltningsrättens prövning är om de omständigheter som QM gör gällande visar att upphandlingen har utförts i strid mot LOU eller de allmänna principer som gäller på upphandlingsområdet, samt om QM på grund härav har lidit eller kunnat lida skada.

Enligt QM är upphandlingens obligatoriska krav ovanligt omfattande och detaljerade. Förvaltningsrätten finner inte anledning att pröva QM:s invändningar i denna del. QM:s anbud uppfyller nämligen samtliga obligatoriska krav och QM kan därmed inte riskera att lida någon skada på grund av kravens utformning. Det saknas skäl för ingripande mot upphandlingen på denna grund.

QM gör gällande att serviceindexmodellen är hårt knuten till AktivBo och modellens upphovspersoner som också är aktiva inom AktivBo, medan Stockholmshem anför att modellen kan mätas av ett flertal leverantörer på marknaden. Förvaltningsrätten konstaterar att det framgår att anbudsgivare som har utfört tidigare mätningar med serviceindexmodell gynnas vid upphandlingens utvärdering jämfört med anbudsgivare som inte har det. Detta behöver inte innebära att upphandlingen därmed strider mot de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna. Det framgår i målet att i vart fall QM och AktivBo utför mätningar av serviceindexmodell. Enligt förvaltningsrättens mening framkommer inget som tyder på att ytterligare bolag inte kan använda sig av modellen. Det framgår inte att serviceindexmodellen är specifik för AktivBo på så sätt att de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU åsidosätts. Förvaltningsrätten anser heller inte att mervärdesmodellen får en otillbörligt gynnande effekt.

En stor del av QM:s argumentation i målet avser att mätningar med NKI utan serviceindex ger bättre jämförelser än mätningar med serviceindex. Stockholmshem är av motsatt uppfattning. Förvaltningsrätten konstaterar härvid att en upphandlande myndighet har stort handlingsutrymme att, inom regelverket som LOU och dess principer utgör, bestämma hur myndighetens behov ska täckas. Den upphandlande myndigheten har stor frihet att välja vilken utvärderingsmodell som ska tillämpas och vilken relativ vikt valda tilldelningskriterier ska tillmätas, så länge kriterierna syftar till att fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet (jfr RÅ 2002 ref. 50). Enligt förvaltningsrätten motiverar Stockholmshem på vilket sätt tillgång till tidigare jämförelsevärden med serviceindexmodell utförda av anbudsgivaren är av större värde med hänsyn till jämförbarheten för Stockholmsbolagen.

QM anför vidare att det finns offentliga mätvärden från allmännyttiga bolag tillgängliga för jämförelser, något som inte vitsordats av Stockholmshem. Stockholmshem hänvisar även bl.a. till att mätvärden måste ha tillräcklig tillförlitlighet för jämförbarhet. Förvaltningsrätten anser inte att det framkommer i målet att det går att uppnå samma funktion i form av jämförelser på annat sätt än genom tillgång till jämförelsevärden med serviceindexmodell från andra mätningar genomförda av anbudsgivaren. Förvaltningsrätten anser att Stockholmshem väl motiverar på vilket sätt önskemålet har samband med hyresgästenkätundersökningarna och de kompletterande tilläggs-tjänsterna och varför det är av värde att kunna jämföra med tidigare mätningar av samma typ som anbudsgivaren genomfört. Det finns ett direkt samband mellan mervärdet och uppdraget som ska genomföras.

Enligt QM motsvarar mervärdemodellens prisavdrag per jämförelsevärde inget reellt värde för Stockholmsbolagen. QM anför bl.a. att beloppen för jämförelsevärden för stora bolag är kraftigt överdrivna. Förvaltningsrätten konstaterar att användning av prisavdrag för mervärden i sig inte är oförenligt med LOU. Användande av mervärden i en utvärdering innebär inte att

det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet inte är tilldelningsgrund. Högre mervärden för jämförelsevärden från mätningar av stora bolag framstår enligt förvaltningsrätten som lämpligt och effektivt för att säkerställa att det avtalade bolaget kommer att kunna utföra uppdraget på bästa sätt. Det framgår att det är av större värde för Stockholmsbolagen att kunna jämföra med mätvärden från andra stora bolag. Det framgår att avsikten med att använda de uppställda mervärdena i utvärderingen har varit att identifiera det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Utvärderingsmodellen är enligt förvaltningsrättens uppfattning ägnad att leda till ett rättvisande resultat, dvs. att det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga antas. Mervärdena framstår inte som icke-likabehandlande, oproportionerliga eller irrelevanta jämfört med det eftersträvade syftet.

Enligt förvaltningsrätten är utvärderingsmodellen mot denna bakgrund förenlig med likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen. Den framstår inte som begränsande på så sätt att de konkurrensmöjligheter som finns inte utnyttjas. Det framgår inte att upphandlingsförfarandet har medfört att Stockholmshems möjlighet att utse det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet har beskurits. Förvaltningsrätten anser att utvärderingsmodellen är objektivt utformad och att den har tillämpats utan åtskillnad på anbuden. Det går tydligt att utläsa i förfrågningsunderlaget vad som tillmäts betydelse och hur mervärdesavdraget beräknas. Upphandlingen får i dessa avseenden anses tillgodose kraven på bl.a. proportionalitet, likabehandling och transparens enligt LOU och unionsrätten.

Förvaltningsrätten bedömer heller inte att Stockholmshems förfarande att inte lämna ut mervärdesberäkningar eller anbudsunderlag i dess helhet är i strid med principerna om öppenhet och transparens och att det skulle ha medfört att QM lidit eller kan komma att lida skada. Kammarrätten har bedömt att Stockholmshem har haft fog för att inte lämna ut samtliga uppgifter ur AktivBo:s anbud till QM med hänvisning till sekretessen för uppgift om

enskilda affärs- eller driftsförhållanden (Kammarrätten i Stockholms dom den 2 juni 2017 i mål nr 1436-17). Stockholmshem har lämnat ut bl.a. totalpris och anbudsformulär i dess helhet. Beträffande vad QM anför om att det inte går att kontrollera kravuppfyllnaden och anbudspriset på grund av sekretessbeläggandet bestrider Stockholmshem att det skulle föreligga några brister i AktivBo:s anbud. Förvaltningsrätten finner inte skäl att frågå Stockholmshems bedömning, att det inte finns anledning att anta att AktivBo inte skulle uppfylla de obligatoriska kraven. Det framgår heller inte att Stockholmshem skulle ha tagit ovidkommande hänsyn vid beräkningen av AktivBo:s anbudspris eller att beräkningen är felaktig.

Enligt QM finns vidare fog för att misstänka att irrelevant underlag har används vid beräkningarna av AktivBo:s mervärden. Detta genom att AktivBo sannolikt medgetts mervärden dels för mätningar som Stockholmshem redan har tillgång till, dels för mätningar som har utförts efter avtal som inte är förenliga med LOU. Förvaltningsrätten konstaterar att det i anbudsformulärets avdelning B för punkt 3 och 4 anges att antal jämförelsevärden från ”andra bostadsbolag” ska anges. Med hänsyn till ordalydelsen och syftet med jämförelsevärdena delar förvaltningsrätten QM:s uppfattning, att AktivBo inte ska erhålla mervärden för tidigare mätningar som AktivBo har utfört för Stockholmshem 2015/2016. I övrigt bedömer förvaltningsrätten inte att det är sannolikt i målet att Stockholmshem påtagligt har avvikit från de kriterier som uppställts i förfrågningsunderlaget. Vad QM anför om att AktivBo sannolikt har medgetts mervärdesavdrag även för jämförelsevärden från upphandlingar som inte har varit förenliga med LOU föranleder ingen annan bedömning. På så sätt som Stockholmshem gör gällande framgår inte att utfallet av tilldelningen skulle ändras även om ett flertal angivna jämförelsevärden skulle borträknas från AktivBo:s anbud. Förvaltningsrätten anser inte att QM har lidit eller kunnat lida någon skada på grund av de omständigheter som QM gör gällande. De brister som QM anför motiverar alltså inte ett ingripande mot upphandlingen.

Sammantaget anser förvaltningsrätten att QM inte har visat att Stockholms-
hem agerat i strid med de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller
någon annan bestämmelse i LOU och att bolaget därav skulle ha lidit eller
kan komma att lida skada. Det saknas därmed skäl för förvaltningsrätten att
besluta att upphandlingen ska göras om eller att den ska avslutas först sedan
rättelse gjorts. QM:s ansökan om överprövning ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i
bilaga I (DV 3109/1A LOU)

Eva Pedersen

Rådman

Katri Andersson har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens avgörande ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Adressen till förvaltningsrätten framgår av avgörandet.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av avgörandet. Om avgörandet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när det kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag som avgörandet meddelades. För offentlig part räknas tiden för överklagande alltid från den dag avgörandet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

Prövningstillstånd i kammarrätten

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Överklagandets innehåll

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person- eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Även adress och telefonnummer till arbetsplatsen ska anges, samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning.

Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-post-adress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Om samtliga ovan nämnda person- eller adressuppgifter har lämnats tidigare i målet och fortfarande är aktuella behöver de inte uppges igen. Om någon uppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. uppgift om det avgörande som överklagas – förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för avgörandet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens avgörande som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Forts. nästa sida

Avtal före laga kraft i vissa mål

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens avgörande har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan fyra förstnämnda lagarna och i 20 kapitlet i de två sistnämnda lagarna.

Ytterligare information

Behöver ni fler upplysningar om hur man överklagar kan ni vända er till förvaltningsrätten.